

JURUN KAUPPAKAMMARI
 KIRJASTO
 -6-1-1984

VALTIOSSÄÄNNÖN KEHITTÄMISEN STRATEGIAT

Vajaa viidentoista vuoden valmistelu ja keskustelu näyttää Suomessa olevan edellytyksenä sille, että valtiosääntöön voidaan tehdä muutoksia. Valtiosääntöuudistuskeskustelu käynnistyi jo vuonna 1970, jolloin valtioneuvosto asetti komitean laatimaan ehdotusta valtiosäännön uudistamiseksi. Toiveet uudistusten toteuttamisesta näyttivät kuitenkin viime vuosikymmenellä hautautuvan puolueiden välisiin erimielisyyksiin. Valmius uudistuksiin on kypsynyt vasta, kun keskustelua on käyty yli kymmenen vuotta. Nyt keskustelu on uudelleen vilkastunut, eräitä pieniä muutoksia valtiopäiväjärjestykseen on jo tänä vuonna tehty ja keväällä tehtäväänsä asetettu hallitus lupaa ohjelmassaan uudistaa valtiosääntöä. Hallitus lupaa ohjelmassaan toteuttaa uudistuksen, joka tekee mahdolliseksi neuvoa-antavien kansanäänestysten järjestämisen. Se lupaa muuttaa presidentin vaalitavan nykyistä välittömämmäksi, ja valtiopäiväjärjestyksestä siten, että kansantalouden häiriöiden lieventämiseksi tarpeellisia määräraikaisia taloudellisia valtuuslakeja voidaan säätää julistamatta niitä kiireellisiksi. Oikeusministeri *Christoffer Taxellin* mukaan hallituksen esitykset tullaan antamaan eduskunnalle vuoden 1984 alussa.

Minkälaisia tavoitteita valtiosääntöuudistukselle on asetettu ja voidaan asettaa? Millä eri tavoilla valtiosääntöä voidaan muuttaa? Nyt ollaan muuttamassa valtiosäännön tekstiä. Mutta missä määrin valtiosääntöä on muutettu tai voidaan muuttaa tulkitsemalla tekstiä uudella tavalla? Ja miten valtiosäännön muuttaminen vaikuttaa reaaliseen poliittiseen elämään? Tällaisia kysymyksiä pohdittiin Suomen valtiosääntöoikeudellisen seuran huhtikuussa 1983 järjestämässä *Valtiosäännön muuttamisen strategiat* seminaarissa. Seminaarin esitelmät ja seminaarissa käyty keskustelu julkaistaan *Politiikka*-lehden tässä numerossa. Keskusteluaineiston ovat toimittaneet *Antero Jyränki* ja *Veli-Pekka Viljanen*.

Suomalainen valtiosääntöuudistus näyttää nyt olevan varovasti etenemässä. Mutta mihin uudistuksilla itse asiassa pyritään? Neuvoa-antavan kansanäänestysten kirjaaminen valtiosääntöön ja presidentin vaalitavan uudistaminen tuovat tietyn lisänsä kansalaisten välittömiin osallistumismahdollisuuksiin. Toisaalta taloudelliset valtuuslait keskittävät valtaa harvempien eliittipäätöksentekijöiden käsiin. Uudistuksen tavoitteet eivät siis ole yhdensuuntaisia. *Dag Anckarin* mukaan valtiosääntöuudistuksen erisuuntaiset tavoitteet kuvaavat poliittisen kansalaiskulttuurin ja eliittikulttuurin eriytyneisyyttä nykyisessä yhteiskunnassamme. Kansalaiskulttuurille on ominaista kansalaisten poliittisten resurssien lisääntyminen, lisääntyvät vaatimukset, sekä halu ja edellytykset osallistua poliittiseen toimintaan. Eliittikulttuurille taas on ominaista poliittisen sääntelyn kasvu, monimutkaistuminen ja keskittyminen.

Miten valtiosäännön uudistaminen sitten vaikuttaa reaaliseen poliittiseen elämään? Oikeustieteilijöillä näyttää olevan melko vahva usko siihen, että normimuutokset saavat aikaan myös muutoksia reaalikäyttäytymisessä. Yhteiskuntatieteilijät taas näyttävät voimakkaammin korostavan muiden tekijöiden

merkitystä. Valtiosäännön kehittämisen strategiat -seminaarissa *Jaakko Nousiainen* kiinnitti huomiota poliittisen kulttuurin, poliittisten ryhmärakenteiden ja poliittisten johtajapersoonallisuuksien merkitykseen.

Vireillä oleva valtiosääntöuudistus ei olennaisesti muuta yhteiskunnan valtarakenteita. Siinä kajotaan vain valtiosäännön *pintaan* sen *ytimen* jäädessä ennalleen, käyttäkseni *Lars D. Erikssonin* ilmaisuja. Uudistuksiin sisältyvä pyrkimys demokratian laajentamiseksi tulee ehkä lopultakin tuottamaan enemmän mielihyvää puolueille kuin kansalaisille. Nähtäväksi jää, missä määrin valtiosäännön normatiiviset uudistukset pystyvät kuroma an umpeen kansalaiskulttuurin ja eliittikulttuurin välistä eroa vai tulevatko muutokset pikemmin kin pönkittämään näiden kahden kulttuurin välistä eroa.

* * *

Politiikka-lehden päätoimittaja vaihtuu vuoden 1984 alusta toimituksen pysyessä edelleen Turussa. Apulaisprofessori *Hannu Nurmi* ottaa jo toistamiseen lehden päätoimittajan tehtävän vastuulleen. Toivotan toimitukselle menestyksellistä työvuotta 1984.

Heikki Paloheimo